

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Śladami Włada Drakuli : historyczny klucz do atrakcji turystycznych Transylwanii

Author: Katarzyna Niemczyk

Citation style: Niemczyk Katarzyna. (2017). Śladami Włada Drakuli : historyczny klucz do atrakcji turystycznych Transylwanii. W: Z. Hojka, K. Nowak (red.), "Turystyka historyczna. T. 1" (S. 167-174). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

KATARZYNA NIEMCZYK

Śladami Włada Drakuli Historyczny klucz do atrakcji turystycznych Transylwanii

Following Vlad Dracul's footsteps The historical key to tourist attractions of Transylvania

ABSTRACT: This paper presents tourist attractions of Romania which refer to the history of such a legendary person as Vlad the Impaler (called "Dracula"). His life and places which are linked to his life are presented and analyzed in this text. Vlad was born and grew up in Sighișoara in Transylvania (Siebenbürgen) as a son of Vlad Dracul – hospodar of Wallachia. The house where Dracula lived, is today converted into a restaurant "Casa Vlad Dracul." Vlad Dracul's main task was to defend Transylvania from the attacks of Turkish armies, which were very dangerous and destructive for this region. That is why in Transylvania featured so called Fortress churches, raised to protect citizens before any military threat. Today we can visit these wonderful churches, as well as the great fortified refuge castles and the town. One of the best known castles is Bran. According to the legend, it was the castle of Vlad Dracul. In fact, he had never been to Bran and this history was created by Bram Stoker – the author of the book of Vampire Dracula. Dracula's real castle was Poienari. Vlad Dracul was known as a very brutal person, whose favourite art of punishment and method of execution was impalement. This legendary person died 1476 and was buried in a small monastery at Snagov island.

KEY WORDS: Transylvania, Wallachia, Dracula, Vlad the Impaler

SŁOWA KLUCZE: Transylwania, Wołoszczyzna, Drakula, Wład Pałownik

Wład Tepeș zwany Drakulą, dzięki swej „sławie” okrutnika i tyrana jest jedną z najbardziej znanych i rozpoznawanych postaci średniowiecza. Drakula kojarzony jest dzisiaj najczęściej z wampirem, bezduszną bestią jedzącą śniadanie w cieniu milionów pali, na które powbijani byli mężczyźni, kobiety i dzieci. Pikanterii dodaje znaczenie przydomka Włada – Drakula, co w języku rumuńskim oznacza syna diabła¹. W rzeczywistości ocena Drakuli jest mocno

¹ G. NANDRIS: *A philological analysis of Dracula and Rumanian place-names and masculine personal names in -a/-ea*. "The Slavonic and East European review". London 1959,

krzywdząca, zaś całość propagandy, powstałej wszak jeszcze w XV wieku, przy użyciu ówczesnych, tak skąpych przecież środków, zadziwia i to niekonięcznie w pozytywnym tego słowa znaczeniu². Ojczyzną Drakuli jest Transylwania, tajemnicza kraina położona w Karpatach, która swój wyjątkowy charakter zachowała po dziś dzień. Postać znanego wampira sprawiła zaś, że z całego świata ściągają tam rzesze turystów.

Transylwania, zwana też Siedmiogrodem, nazwę swą wywodzi od siedmiu grodów (*Siebenbürgen*), założonych przez osadników (głównie Niemców) znad Renu, sprowadzonych przez króla węgierskiego na te tereny w XII wieku. Utworzone przez nich okręgi administracyjne przyjęły nazwę *Stühle*. W rzeczywistości okręgów było więcej. Jeden główny tzw. Hauptstuhl Hermannstadt (rum. *Sibiu*) i pozostałe siedem: Schässburg (*Sighișoara*), Mühlbach (*Sebeș*), Grosschenk (*Cinu*), Reussmarkt (*Miercurea Sibiului*), Reps (*Rupea*), Leschkirch (*Nocrich*) oraz Broos (*Orăștie*). Do tego dochodziły tzw. *Zwei Stühle* czyli koalicja Mediasch i Schelken. Ponadto wydzielone były dwa dystrykty: Kronstadt (*Brașov*) i Bistritz (*Bistritz*)³. Saskie *Stühle* mieściły się na południu i północy, obok nich funkcjonowały comitats węgierskie (w tzw. królewskiej części Transylwanii) oraz na wschodzie osiem szeklerskich *Szek*⁴. Zaś przybyła znad Renu społeczność określana była mianem Sasów i taki termin funkcjonuje do dziś w odniesieniu do mniejszości niemieckiej żyjącej w Transylwanii. Toteż językami, które możemy usłyszeć są niemiecki, węgierski i rumuński. Na tablicach z nazwami miejscowości pojawiają się dwujęzyczne napisy. W okresie średniowiecza, kiedy Siedmiogród znajdował się pod zwierzchnictwem węgierskim, nad porządkiem czuwali tu przedstawiciele administracji i sądownictwa siedmiu *Stühle*. Zbierali się oni co roku 25 listopada, w celu omówienia wszystkich ważnych dla regionu spraw. To oni zajmowali się przekazywaniem dziesięciny, wpłacaniem do królewskiego skarbcza określonej sumy (na św. Marcina), oddawaniem konkretnej liczby żołnierzy do dyspozycji króla, ale także goszczeniem jego oraz hospodara Siedmiogrodu⁵.

Kraina ta, leżąca na ważnym szlaku handlowym, ma charakter niezwykle i wyjątkowy, wyróżniający ją spośród okolicznych terytoriów i ukształtowany w znacznej mierze właśnie w średniowieczu. Siedmiogrodzianom udało się bowiem wywalczyć, oprócz swojego rodzaju niezależności, także liczne przywile-

s. 371–377; M. CAZACU: *Drakula*. Przeł. B. BIAŁY. Warszawa 2007, s. 12; I. CZAMAŃSKA: *Drakula. Wampir, tyran czy bohater?*. Poznań 2013, s. 29.

² Więcej na ten temat, zob.: M. CAZACU: *Drakula...*, s. 174; J. STREIDTER: *Die Erzählung vom walachischen Wojewoden Drakula In der russischen und deutschen Überlieferung*, „Zeitschrift für slavische Philologie” XXIX. Berlin 1961, s. 398–427.

³ M. CAZACU: *Drakula...*, s. 36; I. CZAMAŃSKA: *Drakula...*, s. 23.

⁴ Ibidem.

⁵ G. MÜLLER: *Die sächsische Nationsuniversität. Ihre verfassungs- und verwaltungsrechtliche Entwicklung. 1224–1876*, Teuthonista, Jahrg. 6, H. 1 (1929/1930), s. 57–58.

je niezwykle istotne z punktu widzenia handlowego charakteru obszaru, takie jak prawo składu i przymus drożny (*Stapelrecht*). Niezwykle istotne było także prawo fortyfikowania miast, otrzymane po 1395 roku, kiedy to po raz pierwszy Turcy zapyścili się w głąb Transylwanii⁶. Z kolei prawo budowy fortyfikacji wokół kościołów stworzyło oryginalny element architektury tej dzisiejszej części Rumunii. Są to tak zwane *Kirchenburgen* (bądź *Wehrkirchen*), czyli kościoły otoczone murami obronnymi⁷. Dzisiaj możemy podziwiać blisko 130 takich miejsc w Transylwanii. Do najpiękniejszych należą chociażby: Kirchenburg Jakobsdorf, Kirchenburg w Christan (Sibiu) czy Kirchenburg w Cincu, zaś siedem znajduje się na liście UNESCO (*Kirchenburgen* w Biertan, Călnic, Dârjiu, Prejmer, Saschiz, Valea Viilor, Viscri)⁸. Kościoły takie służyły często jako schronienie dla mieszkańców pobliskich wsi w czasie zagrożenia tureckiego. Wart zobaczenia jest w pierwszej kolejności jeden z najlepiej ufortyfikowanych kościołów w Europie Wschodniej, znajdujący się w Prejmer, małym miasteczku położonym ok. 15 km na północny-wschód od Braszowa. Kościół warowny w Prejmer zawiera blisko 270 pomieszczeń, służących jako schrony dla mieszkańców wsi. Ponadto w obrębie, wysokich na 14 metrów, murów obronnych znajdowała się piekarnia oraz młyn napędzany wodą z fosy. Kiedy w XVI wieku rozbudowano mury, w ich wnętrzu znalazła się także szkoła. Niezwykle wrażenie robią także tzw. zamki chłopskie, budowane jako schrony dla ludności. Przykładem jest obiekt w Rasnovie, położony w połowie drogi między Branem a Braszowem. Zamek ten znajduje się na szczycie wzgórza, do którego prowadzi dość strome podejście, jednak widok rozciągający się z murów warownego kościoła wynagrodzi trudy wspinaczki. Do tej atrakcji turystycznej możemy dotrzeć z Braszowa zarówno pociągiem jak i autobusem⁹. Takie ufortyfikowanie miast oraz kościołów wpłynęło na wykształcenie się specyficznej formy walki mieszkańców Siedmiogrodu. W czasie ataku (zwykle wojsk tureckich) zamykali się po prostu w zamkach, których zdobycie było niemal niemożliwe, stronili zaś od walki na otwartym polu, co za złe miał im niejednokrotnie król węgierski¹⁰.

⁶ A. DECEI: *Deux documents turcs concernant les expedition des sultans Bayezid I-er et Mourad II dans les pays roumains*, „Revue roumaine de l’histoire“, XIII. Bucaresti 1974, s. 395–414; H. WECZERKA: *Die Deutschrechtliche Stadt des Mittelalters und das Städtewesen in der Walachei und der Moldau*. In: *Siebenbürgen als Beispiel europäischen Kulturaustausches*. Hrsg. P. PHILIPPI. Köln–Wien 1975, s. 1–2; G. GÜDISCH: *Siebenburgen in der Türkenabwehr 1395–1526*. „Revue roumaine de l’histoire“ XIII. Bucaresti 1974, s. 415–433; M. CAZACU, *Dracula...*, s. 38.

⁷ E. SIGERUS: *Siebenbürgisch-sächsische Kirchenburgen*. Sibiu 1923, s. 10. G. OPRESCU: *Die Wehrkirchen in Siebenburgen*. Sibiu 1980, s. 17; H. i A. FABINI: *Kirchenburgen in Siebenburgen*. Berlin–Leipzig 1991, s. 57 i n., 204 i n.

⁸ A. FRANKE: *Das wehrhafte Sachsenland. Kirchenburgen im südlichen Siebenbürgen*. *Deutsches Kulturforum östliches Europa*. Potsdam 2007; H. i A. FABINI: *Kirchenburgen in Siebenburgen*. Berlin–Leipzig 1991, s. 204 i n.

⁹ Rozkład jazdy pociągów regionalnych: <http://www.regiotrans.ro>.

¹⁰ M. CAZACU: *Dracula...*, s. 47.

Wywalczone przywileje i podjęte wówczas inicjatywy wpłynęły w znacznym stopniu na ukształtowanie charakteru i krajobrazu Transylwanii, który zachował się w dużym stopniu do dziś.

W tej właśnie malowniczej krainie urodził się Drakula¹¹. Na świat przyszedł pomiędzy 1429 a 1436 rokiem w Schässburgu (Sighișoara), niemieckim mieście Transylwanii, jako syn późniejszego hospodara wołoskiego Włada Draka¹². Schässburg zbudowany został na wzgórzu, czemu też zawdzięcza swoją nazwę: *castrum Seg* – miasto na wzgórzu. Centrum Schässburga wpisane zostało na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, jako przykład znakomicie ufortyfikowanego średniowiecznego miasta. Przebywający w Schässburgu w latach 30. XV wieku na wygnaniu ojciec Drakuli czerpał dochody z bicia monet, toteż dom, w którym najpewniej przyszedł na świat Wład, w latach 1433–1436 mieścił mennicę¹³. Dom ten stoi na Starym Mieście przy uliczce łączącej Górny Rynek z Placem Muzealnym, zaś wmurowana w 1976 roku tablica upamiętnia narodziny późniejszego hospodara Wołoszczyzny¹⁴. Dzisiaj mieści się tam restauracja „Casa Vlad-Drakula” – Dom Drakuli, wewnątrz której na ścianie można zobaczyć malowidło przedstawiające postać Drakuli wyłaniającą się zza obwarowań Schässburga, można także spróbować „Wina Wampira” i „Gulaszu Włada Drakuli”. W centrum Starego Miasta warta zobaczenia jest Wieża Zegarowa wzniesiona w roku 1556 i wysoka na 64 metry. Ówcześni mieszkańcy Schässburga to przede wszystkim rzemieślnicy i kupcy, jako że miasto leżało na szlaku handlowym łączącym kraj Szeklerów z Sybinem. Większość posługiwała się różnymi dialektami niemieckimi, zwanymi do dziś „saskimi”¹⁵. Zamożni kupcy wysyłali niejednokrotnie swych synów na niemieckie uniwersytety, a ci po powrocie piastowali stanowiska w administracji czy sądownictwie. Stosunkowo zamożna ludność, jak i chęć do pielęgnowania tradycji rodzinnej architektury, zaowocowały powstaniem znakomitej zabudowy całej Transylwanii¹⁶. W okresie przebywania w Schässburgu ojca Włada Drakuli rozpoczęto rozbudowę fortyfikacji, a także budowę kościoła św. Mikołaja na wzgórzu. Dziś nazywany jest on

¹¹ Występował w źródłach także pod imieniem Ladislaus Dragkwly zob.: I. BOGDAN: *Documente privitoare la relațiile tarii românești cu brasovul și cu țara ungurească în sec. XV și XVI*. Vol 1 (1413–1508). București 1905, nr 266, 267.

¹² Transylwania była swojego rodzaju „schronieniem” dla kontrkandydatów czekających na nadarzącą się okazję, by sięgnąć po władzę w Wołoszczyźnie. Ojciec Drakuli, kiedy przebywał w Transylwanii szykował się do odebrania władzy Aleksandrowi Aldei. M. CAZACU: *Drakula...*, s. 12, 37.

¹³ *Ibidem*, s. 20.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ A. BERGER: *Volkszählung in den 7 und 2 Stühlen, im Bistritzer und Kronstädter Distrikte vom Ende des XV. und Anfang des XVI. Jahrhunderts*. In: „Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde” XVII/6. Sibiu 1894, s. 74; M. CAZACU: *Drakula...*, s. 69.

¹⁶ G. NUSSBÄCHER: *Aus Urkunden Und Chroniken. Beiträge zur Geschichte Siebenbürgens*. București 1981, s. 36–44, 67–75; M. CAZACU: *Drakula...*, s. 70.

często *Bergkirche*, po rumuńsku *Biserica Din Deal*, czyli po prostu Kościołem na Górze. Prowadzą do niego długie schody, stanowiące jedną z atrakcji miasta. Posiada on także 42-metrową wieżę, która delikatnie przechyla się na południe¹⁷.

Ojciec Drakuli odpowiadał w Transylwanii za dwie istotne kwestie. Jedną z nich było strzeżenie terytorium przed atakami tureckimi, drugą zaś nadzór nad mennicą w Schässburgu¹⁸. Ukształtowanie geograficzne Transylwanii stanowiło naturalną przeszkodę w przedarciu się wojsk w głąb krainy. Turcy mogli poruszać się jedynie trzema drogami, z których dwie biegnęły wzdłuż rzek: Prahova i Teleajen, trzecia zaś wąwozem Bran. Ścieżki były wąskie i miejscami przypominały górskie szlaki, zaś według XVII-wiecznych relacji wojsko tureckie musiało poruszać się miejscami na czworakach¹⁹. Jednak młody Drakula szybko opuścił Transylwanię. Kiedy jego ojciec został hospodarem Wołoszczyzny, udał się wraz z nim, zaś niedługo potem został przez niego wysłany, jako zakładnik, do Turcji²⁰.

Do Transylwanii powrócił w 1451 roku, kiedy to po krótkotrwałym przejęciu władzy na Wołoszczyźnie został wygnany i przebywał początkowo w Mołdawii, następnie zaś schronienia szukał właśnie w Transylwanii. Przebywał najpewniej w Schässburgu lub w Braszowie, gdzie mógł liczyć na większe poparcie, ze względu na poważanie, jakim cieszył się tam jego ojciec²¹. Często pojawia się informacja o istnieniu zamku Drakuli w mieście Bran. W rzeczywistości Wład Palownik nigdy tam nie zawitał, zaś cała historia związana jest z powieścią Brama Stokera o wampirze Drakuli, który właśnie tam miał mieć swoją siedzibę. Na potrzeby turystyki, historia ta jest jednak popularyzowana. Ów tzw. Zamek Drakuli, położony około 30 km od Braszowa, został w roku 1377 roku odbudowany przez mieszczan, za zgodą Ludwika Węgierskiego. W pierwszym dwudziestolecu XV wieku był on obiektem tureckich ataków, zatem w celu zwiększenia możliwości obronnych w roku 1426 król przekazał go pod zarząd

¹⁷ E. GIURGIU: *Sighişoara*, Bucureşti 1982, s. 93; zob. też C. MACHAT: *Die Bergkirche zu Schäßburg und die mittelalterliche Baukunst in Siebenbürgen*, Südostdeutsches Kulturwerk, München 1977.

¹⁸ I. BOGDAN: *Documente...*, nr 215; M. CAZACU: *Drakula...*, s. 39.

¹⁹ I. BOGDAN: *Dokumente...*, nr 215; P. CERNOVODEANU: *Calatoria lui Pierre Lescapier in Tara Romineasca si Transilvania la 1574*. „Studii si materiale de istorie medie” IV. Bucuresti 1960, s. 444–445; M. CAZACU: *Drakula...*, s. 39.

²⁰ M. CAZACU: *Drakula...*, s. 78–80.

²¹ C. COSTĂCHESCU: *Documente moldovenesti înainte de Stefan cel Mare*, II, Acte externe. Iasi 1932, s. 749–753; M. CAZACU: *Drakula...*, s. 86. W Mołdawii Wład poparł Bogdana II dążącego do uniezależnienia się od wpływów polskich. Bogdan zawarł układ z Janem Hunyadym, obiecując mu pomoc militarną i lojalność. Nie było to do przyjęcia dla króla polskiego, który w roku 1450 zaatakował Mołdawię dwukrotnie, w celu obalenia krnąbrnego hospodara. Bez rezultatu. W walkach tych uczestniczył Wład Drakula, który nawiązał też ściślejszą współpracę z synem Bogdana – późniejszym Stefanem Wielkim. Dopiero w 1451 roku Bogdan II został otruty, zaś władze przejął popierany przez stronę polską Piotr Aron. Zmusiło to Drakulę do opuszczenia Mołdawii i szukania schronienia właśnie w Transylwanii.

hospodarowi siedmiogrodzkiemu. Od 1440 roku znajdował się pod opieką Jana Hunyadego, zaś w 1498 roku przeszedł w ręce Braszowian, mieszcząc główny punkt celny²². Mimo iż zamek w Branie nie był faktyczną siedzibą Drakuli to, ze względu na towarzyszącą mu legendę i z powodu swoich walorów turystycznych, wart jest zobaczenia. Zamek malowniczo położony na szczycie wzgórza, przyciąga więc turystów z całego świata nie tylko swą na poły prawdziwą historią, ale także niezwykłym urokiem i ogromem atrakcji²³.

Fot. 1. Zamek w Branie

Właściwą siedzibą Drakuli, którą kazał wznieść gospodar, był zamek Poenari w Karpatach Południowych, prawdziwe „orle gniazdo” na granicy Transylwanii i Wołoszczyzny (Muntenii). Zamek ten uczynił Drakula jedną ze swych głównych fortec²⁴. Położony na szczycie wzgórza, otoczony murami grubymi na trzy metry i wysokimi na piętnaście, był niezwykle trudny do zdobycia. Niestety

²² *Kronstadt. Eine siebenbürgische Stadtgeschichte*. Hrsg. H. ROTH. München 1999; A. FRANKE: *Kronstadt – Braşov. Ein kunstgeschichtlicher Rundgang durch die Stadt unter der Zinne*. „Große Kunstführer in der Potsdamer Bibliothek östliches Europa”. Bd. 2.

²³ <http://www.bran-castle.com/admission.html>.

²⁴ V. SĂLĂGEANU: *Cetatea de la Poienari*. In: *12 monumente din istoria românilor*. Red. V. SĂLĂGEANU. Bucureşti–Cluj–Napoca 2008, s. 90–95.

osunięcie się ziemi w roku 1888 spowodowało uszkodzenie obiektu, którego część została pochłonięta przez pobliską rzekę. Dzisiaj zobaczyć można jedynie ruiny, zaś przed bramą wita podróżnych widok dwóch wbitych na pal kuciek, dyby i szubienica. Do zamku prowadzi strome 1480 schodów. Dojazd możliwy jest właściwie jedynie samochodem. Dobrym miejscem noclegowym będzie położone ok. 30 km od Poienari Curtea de Arges, gdzie zwiedzić warto przepiękne cerkwie: Księżęcą i Zaśnięcia Matki Bożej.

W czasie sprawowania rządów na Wołoszczyźnie główną siedzibą Włada Palownika okazało się jednak Targoviste²⁵. W tym, położonym 80 km na północny-zachód od Bukaresztu miasteczku, zwiedzić możemy tzw. Księżęcy Dwór, uznawany za właściwą siedzibę Włada Drakuli. Obiekt ten, dzisiaj niestety znajduje się w ruinie, jednak zaraz obok niego stoi znakomicie zachowany Kościół Księżęcy, do którego uczęszczał także Wład Drakula, a który zaskakuje pięknymi malowidłami²⁶.

Wład Drakula zginął w roku 1476, zamordowany w czasie starcia z wojskami tureckimi. Wersji na temat śmierci hospodara jest kilka. Jedna mówi o tym, że został zdradzony przez własnego rycerza, przekupionego przez sułtana Mehmeda II. Inna mówi o śmierci w czasie starcia z wojskami Besaraba III wspieranego przez oddziały tureckie, kolejna zaś, iż Drakula w czasie potyczki z wojskami tureckimi, wspiął się na wyżynę, by móc rozkoszować się widokiem zabijanych Turków. Wówczas część jego rycerzy, wzięła go za Turka i uśmierciła²⁷. Drakula został pochowany w małym klasztorze położonym na wyspie Snagov (40 km na północ od Bukaresztu), który najpewniej sam założył. W 2002 roku powstał pomysł wybudowania w okolicy parku rozrywki „Drakula-Park”, z którego jednak wycofano się w 2006 roku.

Źródła i opracowania

Źródła opublikowane

- BOGDAN I.: *Documente privitoare la relatiile tarii romanesti cu brasovul si cu tara unguareasca in sec. XV si XVI*. Vol 1 (1413–1508). Bucaresti 1905.
- COSTĂCHESCU C.: *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*. II. Acte externe. Iași 1932.
- DECEI A.: *Deux documents turcs concernant les expéditions des sultans Bayezid I-er et Mourad II dans les pays roumains*. „Revue roumaine de l’histoire”. XIII. București 1974.

²⁵ *Geschichte Dracole waide*, 1488, Nr 20, (M. CAZACU: *Geschichte Dracole waide. Un incunable imprimé à Vienne en 1463*. In: *Bibliothèque de l’école des chartes*. 1981, T. 139, livraison 2, s. 209–243), tam opowieść o zabójstwie w Targoviste pięćdziesięciu zaproszonych gości.

²⁶ C. MOISESCU: *Curtea domneasca din Targoviste*. Bucaresti 1965, s. 26–30.

²⁷ M. CAZACU: *Drakula...*, s. 186.

- Geschichte Dracole waide*. 1488. (M. CAZACU: *Geschichte Dracole waide. Un incunable imprimé à Vienne en 1463*. „Bibliothèque de l'école des chartes” 1981. T. 139. Livraison 2).
- NUSSBÄCHER G.: *Aus Urkunden Und Chroniken. Beiträge zur Geschichte Siebenbürgens*. București 1981.

Opracowania

- BERGER A.: *Volkszählung in den 7 und 2 Stühlen, im Bistritzer und Kronstädter Distrikte vom Ende des XV. und Aufgang des XVI. Jahrhunderts*. „Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde” [Sibiu] 1894, XVII/6.
- CAZACU M.: *Drakula*. Przeł. B. BIAŁY. Warszawa 2007.
- CERNOVODEANU P.: *Calatoria lui Pierre Lescalopier in Tara Romineasca si Transilvania la 1574*. „Studii și materiale de istorie medie” 1960, IV.
- CZAMAŃSKA I.: *Drakula. Wampir, tyran czy bohater?*. Poznań 2013.
- FABINI H. i A.: *Kirchenburgen in Siebenburgen*. Berlin–Leipzig 1991.
- FRANKE A.: *Das wehrhafte Sachsenland. Kirchenburgen im südlichen Siebenbürgen*. *Deutsches Kulturforum östliches Europa*. Potsdam 2007.
- FRANKE A.: *Kronstadt – Braşov. Ein kunstgeschichtlicher Rundgang durch die Stadt unter der Zinne*. „Große Kunstführer in der Potsdamer Bibliothek östliches Europa”. Bd. 2.
- GIURGIU E.: *Sighişoara*. Bucureşti 1982.
- GÜDISCH G.: *Siebenburgen in der Türkenabwehr 1395–1526*. „Revue roumaine de l'histoire” 1974, XIII.
- Kronstadt. Eine siebenbürgische Stadtgeschichte*. Hrsg. H. ROTH. München 1999.
- MACHAT C.: *Die Bergkirche zu Schäßburg und die mittelalterliche Baukunst in Siebenbürgen*. Südostdeutsches Kulturwerk. München 1977.
- MOISESCU C.: *Curtea domneasca din Targoviste*. Bucureşti 1965.
- MÜLLER G.: *Die sächsische Nationsuniversität. Ihre verfassungs- und verwaltungsrechtliche Entwicklung. 1224–1876*. „Teuthonista”, Jahrg. 6, H. 1 [1929/1930].
- NANDRIS G.: *A philological analysis of Dracula and Rumanian place-names and masculine personal names in -a/-ea*. „The Slavonic and East European review” 1959.
- OPRESCU G.: *Die Wehrkirchen in Siebenburgen*. Sibiu 1980.
- SĂLĂGEANU V.: *Cetatea de la Poienari*. In: *12 monumente din istoria românilor*. Red. V. SĂLĂGEANU. Bucureşti–Cluj–Napoca 2008.
- SIGERUS E.: *Siebenbürgisch-sächsische Kirchenburgen*. Sibiu 1923.
- STREIDTER J.: *Die Erzählung vom walachischen Wojewoden Drakula In der russischen und deutschen Überlieferung*. „Zeitschrift für slavische Philologie” 1961, XXIX.
- WECZERKA H.: *Die Deutschrechtliche Stadt des Mittelalters und das Städtewesen in der Walachei und der Moldau*. In: *Siebenbürgen als Beispiel europäischen Kulturaustausches*. Hrsg. P. PHILIPPI. Köln–Wien 1975.